

DIFERENȚA DE GEN ÎN EXPRIMAREA EMOȚIONALĂ

Maria MIKȘANSKI, studentă,
 Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,
 Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
 Conducător științific: Aurelia BETIVU, asist. univ.

Abstract: *The gender differences in emotional expression has become a well-studied subject. This acknowledgement has been marked by the fact that those who interact most with children, teachers and parents, have noticed differences between behavior, interests, emotional development, learning style, socializing and expressing emotions, the concerns of girls and boys. Scientific researches studying these areas consisted of several theories and practices that have direct contact with development and subsequent emotional expression. This paper presents an overview of the findings in this problem focusing on theoretic aspects and discusses the implications of these findings for education.*

Keywords: *gender, expression, children, difference in emotion, emotion development, theories, education, behavior, abilities.*

Cei care interacționează (părinții, profesorii) direct cu copiii, au observat diferențe între comportamentul, interesele, dezvoltarea emoțională, stilul de învățare, preocupările fetelor și cele ale băieților. Educația diferențiată în funcție de nevoile specifice genului, oferă o alternativă strategică pentru îmbunătățirea performanțelor școlare a elevilor de diferit gen. Beneficiul educației în funcție de nevoile de dezvoltare de gen specifice este creșterea performanței și posibilitățile unor alegeri în viață și domeniu profesional variat și flexibil, cât și nu mai puțin important, dezvoltarea nivelului emoțional.

Diferența de gen și dezvoltarea emoțională a fetelor și băieților necesită să fie abordate în ansamblu, deoarece acest lucru ajută la înțelegerea efectului influențelor biologice, psihologice și sociale asupra performanțelor în cadrul oportunităților de dezvoltare personală, educațională, emoțională și profesională, precum ridicarea nivelului de sănătate și a calității vieții.

Perspectiva nouă asupra diferențelor de gen, constă în faptul că diferențele de gen sunt traduse în termeni de avantaje și dezavantaje pentru fete și băieți. Această problemă este actuală deoarece s-au format stereotipuri față de ocupațiile și posibilității unui gen, de aceea este nevoie ca părinții și cei ce se ocupă de educația copiilor să fie informați despre problematica diferențelor de gen și trebuie să cunoască necesitatea valorificării sau compensării acestor diferențe [6].

Date generale:

Ruble Martin (1998) specifică că diferențele de gen sunt produsul interacțiunii aspectelor biologice ale femeilor și bărbaților cu mediul și reflectă diferențele individuale prin variabilele biologice, psihologice și comportamentale:

- a) dimensiunea biologică a diferențelor de gen este reprezentată de diferențele de sex;

- b) dimensiunea socio-culturală a diferențelor de gen este reprezentată de construcțiile sociale ale rolurilor și statuturilor femeilor și bărbaților în context social;
- c) dimensiunea psihologică a diferențelor de gen este reprezentată de caracteristicile cognitive, emoționale și comportamentale în conduita individuală [apud 6, p. 12].

Din această perspectivă s-au conturat câteva teorii: biologică, cognitivă, socio-culturală și socio-comportamentală.

Susținătorii *teoriei biologice* afirmă faptul că fetele și băieții prezintă diferențe înnăscute legate de factori biologici existenți prenatal sau la naștere, sau care apar la un moment ulterior la dezvoltare. Aceste diferențe se manifestă mai târziu în comportamentul acestora, de exemplu capacitatea lingvistică bine dezvoltată la fete și mai puțin la băieți, și capacitatea logico-matematică mai bine dezvoltată la băieți decât la fete. „Aceste diferențe sunt susținute de diferențe structurale la nivel cortical (de exemplu: amigdala – formațiune a sistemului nervos central, este mai extinsă la băieți, corpul calos – formațiune interemisferică este mai bine dezvoltată la fete), diferențe în cantitatea de neurotransmițători și de hormoni secretată. La rândul ei, diferența structurală și funcțională la nivel cortical este explicată de cantitățile diferite de hormoni prezenți în timpul sarcinii, precum și de cei secretați în perioada pubertății. Din perspectiva clasică a diferențelor cognitive între genuri, autorii Maccoby & Jacklin (1974) publică un studiu-sinteză asupra cercetărilor legate de diferențele între fete și băieți și identifică trei abilități cognitive care reprezintă situ-ul diferențelor cognitive între aceștia: *abilitățile verbale*, *abilitățile cantitative și de calcul* (matematice) și *abilitățile vizual-spațiale*. Băieții au abilități matematice și vizual-spațiale mai bune decât ale fetelor. Fetele au abilități verbale superioare” [apud 1, p. 5]. De aceea teoreticienii propun ca dezvoltarea cognitivă să fie realizată în funcție de gen.

Teoria dezvoltării cognitive a fost dezvoltată inițial de Kohlberg în 1966 și afirmă că înțelegerea conceptului de gen poate fi diferită în funcție de vârstă și de etapa de dezvoltare cognitivă.

Autorul propune câteva stadii în dezvoltarea genului:

- a) identitatea de gen – copiii sunt capabili să identifice unul dintre cele două sexe pe baza caracteristicilor fizice (de exemplu, „Fetele sunt persoanele cu părul lung, băieții sunt persoanele cu părul scurt”);
- b) stabilitatea genului – stadiu în care copiii conștientizează faptul că genul unei persoane nu se schimbă în timp;
- c) constanta de gen – genul este perceput de copii ca fiind constant în timp (rămân fată sau băiat și peste 5 sau 10 ani) și în diverse situații (rămân fată sau băiat indiferent de activitate) [6].

Teoreticienii socio-culturali susțin că copiii trebuie socializați prin anumite exemple și modele concrete ce le-ar crea/atribui genul coerent. De exemplu, mamele pot prezenta pentru fete un model de expresie emoțională „feminină”, care implică exprimarea veseliei, chiar și atunci când este nepotrivit, iar fetele pot urma acest model de exprimare a emoțiilor feminine în contextul în care poate fi adaptabil.

Teoreticienii socio-comportamentali sunt de părerea flexibilității comportamentului de gen, nefiind atribuit un comportament unui anume gen, acesta se schimbă în funcție de situație pentru ai face față. Susținătorii acestui model sunt împotriva stereotipurilor formate de ani de zile în societate, de exemplu că femeia este casnică iar bărbatul lucrează și doar el poate manifesta furie și autoritate [1].

Formarea stereotipului de gen:

Rolul de gen este definit ca un set de așteptări care oferă prescripții comportamentale pentru femei și bărbați. Stereotipul de gen este definit ca un set de prescripții sociale sau culturale ale rolului de gen. Stereotipul de gen se modifică odată cu creșterea în vârstă, studiile recente arată că dobândirea achizițiilor cognitive scade frecvența stereotipurilor. Astfel, programele educaționale care promovează egalitatea și echitatea de gen au drept consecințe indirecte flexibilizarea și modificarea stereotipurilor de gen.

La fel, la nivelul emoțional, s-au format stereotipuri, cel mai răspândit fiind că femeile sunt mai emoționale decât bărbații. Studii recente sugerează că emoționalitatea crescută a femeilor este o construcție socială, bazată pe diferențele observate în „*exprimarea emoțională*”, diferențe care sunt socializate însă de la o vârstă timpurie. Trebuie avut în vedere că atunci când vorbim de „*emoționalitate*” ne referim la două dimensiuni diferite ale acesteia, respectiv trăirea și exprimarea emoțiilor [4].

„Emoția este definită ca o reacție afectivă de intensitate mijlocie și de durată relativ scurtă, însoțită adesea de modificări în activitățile organismului, oglindind atitudinea individului față de realitate” [7].

Expresia emoțională este o trăsătură importantă a dezvoltării sănătoase a copilului, care a fost descoperită că prezintă diferențe de gen. De aceea, învățarea de a exprima emoția este o trăsătură cheie a dezvoltării sociale-emoționale sănătoase.

Cum am observat din teoriile precedente diferența de gen are o importanță la dezvoltarea personalității dar nu stopează identitatea personalității sau formarea unor stereotipuri pentru gen. Aceste diferențe marchează nevoia de diferite strategii și metode de învățare. Aceste diferențe marchează clar avantajele și dezavantajele fetelor și băieților în cadrul procesului educațional și dezvoltarea nivelului emoțional.

Viața emoțională (trăire, exprimare, recunoaștere a emoțiilor) la fete și băieți depinde cel mai mult de educație, socializare sau context, dar nu se neagă și o anumită influență a sistemului nervos [6, p. 15].

În primii câțiva ani de viață, copiii dezvoltă modele flexibile de expresii faciale, vocale și comportamentale ale emoțiilor, care le permit să-și comunice sentimentele, să ajusteze aceste comunicări în funcție de situație și chiar să mascheze emoțiile. Ei învață care emoții să le exprime și când să le exprime, copii până la 3-4 ani deosebesc mai bine emoția de bucurie, tristețe, surpriză decât cea de furie apoi ei învață să comunice emoțiile sale celorlalți. La fete aceasta se întâmplă mai des decât la băieți, copii sunt tentați nu doar să citească emoțiile dar și să răspundă cererilor și nevoilor celorlalți. Un alt aspect al vieții emoționale este decodarea expresiilor emoționale. Această abilitate apare relativ devreme, încă din interacțiunea nou-născutului cu

mama, dar în această perioadă a vieții nu putem spune că bebelușul recunoaște fericierea, surpriza sau tristețea, ci reacționează la mai mulți stimuli specifici, cum ar fi hrănirea, atingerea umană, atenția acordată. Cea mai puternică evoluție a abilităților de recunoaștere a expresiilor emoționale se produce între 3 și 5 ani. În acest fel, expresiile emoționale ale copiilor facilitează dezvoltarea relațiilor sociale [3].

Modelatorii diferențelor de gen în exprimarea emoțională

Este important de remarcat faptul că diferențele de gen în exprimarea emoțională nu sunt întotdeauna găsite, în ciuda faptului că acestea sunt robuste. În consecință, este necesară o examinare a diferențelor de gen care apreciază că acestea pot depinde de factori precum vârsta și contextul. De exemplu, diferențele de gen în exprimarea emoțiilor pot depinde de contextul situațional, inclusiv de valența emoțională, contextul social și dacă este de așteptat ca copilul să moduleze expresia emoțională pentru a satisface o cerere socială. Există diverși factori care atenuează acest fapt, și anume:

- a) *Nivelul de dezvoltare* – bazându-ne pe teoriile biologice și sociale se poate forma concluzia că diferențele de gen devin mai puternice o dată cu vârsta, deoarece abilitatea de exprimare emoțională se desfășoară în timp. O dată cu vârsta se dezvoltă și crește capacitatea de a modela expresia emoțională.
- b) *Contextul interpersonal* – este important să se ia în considerație și contextul interpersonal atunci când se evaluează dezvoltarea expresiei emoționale. În concordanță cu modelul teoretic al constructorului social, mai puține diferențe de gen în exprimarea emoțiilor pot fi găsite atunci când copiii sunt cu cineva în care au încredere și cunosc bine (cum ar fi părinții) decât atunci când copiii sunt cu o persoană necunoscută.
- c) *Caracteristicile cererii* – mai multe studii au evaluat expresiile de emoție ale copilului în sarcini care investighează dacă copiii au capacitatea să modifice expresia emoțiilor nedorite din punct de vedere social, cu alte cuvinte să mascheze sau să moduleze sentimentele negative. De exemplu, în sarcina de dezamăgire, copiii de vârstă școlară primesc un dar nedorit de către un experimentator. În această situație, regula de afișare culturală este de a zâmbi politicos în fața dăruirii cadourilor, chiar dacă cineva este dezamăgit de dar. În alte studii, fetele s-au dovedit a fi mai emotive decât băieții și au mai multă veselie decât băieții atunci când s-au aflat în fața experimentatorului. Pe baza acestor constatări, am prezis diferențe mai puternice între sexe în exprimarea emoțiilor pozitive (cu fete mai mari decât băieții) și externalizarea expresiilor emoționale (cu băieții mai mari decât fetele) în acele sarcini cu o cerere de a ascunde emoțiile negative [ibidem].

Învățarea socială și emoțională

În societatea secolului XXI se accentuează tot mai mult învățarea socială și emoțională a copiilor chiar din treapta primară, deoarece se crede că aceasta influențează în continuare formarea și dezvoltarea nivelului de exprimare a emoțiilor în societate și controlarea acestora.

Învățarea socială și emoțională implică în sine mai mulți factori, inclusiv identificarea, interpretarea și exprimarea emoțiilor, care sunt clar definite fiind într-o strânsă legătură cu comportamentele sociale.

Recunoașterea emoțională, ce subînțelege descifrarea expresiei faciale este o abilitate înnăscută dar care necesită dezvoltare și care se dezvoltă până la maturitate. Și în acest caz, cercetătorii au depistat că fetele sunt mai exacte la descifrarea emoțiilor faciale decât băieții.

Pe măsură ce copiii se dezvoltă prin școala primară, ei sunt din ce în ce mai capabili să identifice emoțiile și să le interpreteze în contexte sociale specifice. Acest lucru le permite să-și exprime competențele proprii în mediul lor social. Abilitățile de dezvoltare a copiilor în înțelegerea emoțională, inclusiv recunoașterea și aprecierea – alături de dezvoltarea unei expresii emoționale competente - îi permit să navigheze cu succes în mediul complex școlar social și academic și să dezvolte comportamente prosociale [ibidem].

Principala cauză, a diferențelor nivelului emoțional, apare în procesul de socializare al fetelor și băieților. Acest lucru este major deoarece în aceste condiții este posibil să educăm anumite tendințe ale fetelor și băieților astfel încât aceștia să-și poată utiliza liber întregul său potențial dobândit. Regulile sociale ghidează exprimarea emoțiilor și normează momentul și modul în care anumite emoții trebuie sau nu fie exprimate. Încălcarea regulilor este penalizată de grupul de apartenență.

O cauză foarte importantă a diferențelor de gen este și educația oferită de părinți și interacțiunea diferită a celor două genuri, de exemplu în familie. Se comunică mult mai mult despre emoții cu fetele, în discuție fiind acordată atenția supărării, bucuriei, fricii, iar comunicarea despre furie se face cu băieții, de aceea se formează stereotipurile despre emoții specifice unui gen [6].

Problema perioadei optime de dezvoltare emoțională a unui om este la fel de importantă, unii cercetători consideră copilăria cea mai bună perioadă de dezvoltare a competențelor emoționale. Obiceiurile și deprinderile, formate în copilărie ca răspuns la trăirile afective, sunt foarte greu de modificat în maturitate [5].

Concluzie:

Diferența de gen nu este unica influență a dezvoltării emoționale diferite, emotivitatea trebuie văzută în ansamblu cu dezvoltarea biologică (etapele vârstei: perioada antepreșcolară, preșcolară, școlarul mic, adolescența și maturitatea), cognitivă și socio-culturală, fiecare factor nu poate fi evoluat în parte sau de menționat că unul din el este mai major decât altul. Trebuie de luat în considerație și faptul că nivelul emoțional este în dezvoltare de la naștere până la maturitate dar, nu se oprește în creștere la o anumită etapă de vârstă.

Bibliografie:

1. CHAPLIN, Tara M. Gender and Emotion Expression: A Developmental Contextual Perspective. In: *Emotion Review*, 2015 nr. 7 (1), 14-21 p. [online] [accesat 11.04.19]. DOI: 10.1177/1754073914544408

2. CHAPLIN, Tara M., ALDAO, Amelia. *Gender Difference in Emotion Expression in Children: A Meta-Analytic Review*, 2013, nr. 139 (4). [online] [accesat 11.04.19]. DOI: 10.1037/a0030737
3. MAGUIRE, Luisa, NIENS, Urlike, MCCANN, Mark, CONNOLLY, Paul. *Emotional Development among early school-age children: gender difference in the role of problem behaviours*, 2015, nr. 36 (8). [online] [accesat 09.04.19]. DOI: 10.1080/01443410.2015.1034090
4. MAJNAK, Mia. *Gender Difference in Social Emotional Development and Physical Activity Level in Preschool Children*, International Scientific Conference on Kinesiology, 2017, 535 p.
5. MATTHEWS, G., ZEIDNER, M., ROBETYS-CAMBRIDGE, R. *Emotional intelligence Science and myth*. MA:MIT Press, 2014.
6. PETROVAI, Dominica, BURSUC, Bogdana. *Diferența de gen în creșterea și educarea copiilor*, Editor.ro, 2007, 63 p.
7. <http://www.dex.ro/online>